

Olga Vasylenko,

<https://orcid.org/0000-0002-1235-1452>,

Candidate of Historical Sciences,

Director of the Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: vasilenko@nbuv.gov.ua

LIBRARY AND INFORMATION COMPLEX IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATION OF SCIENTIFIC COMMUNICATIONS: RESULTS OF LIBRARY SCIENCE RESEARCH

The purpose of the article is to explore the main aspects and results of scientific research on the development of the library and information complex in the context of transformation of scientific communications. The **methodology** of the article is based on the application of general scientific (analysis, synthesis, generalization) and special (comparative, statistical, component) research methods, as well as principles of comprehensiveness, historicism, and objectivity, which ensured the achievement of the defined goal. **The scientific novelty** of the paper lies in the determining the theoretical, methodological, and applied foundations of the development of the library and information complex amidst the transformation of scientific communications, and in the generalization and revelation of the results of the scientific and applied research of the Institute of Library Science at V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. **Conclusions.** The scientific and applied research conducted by the Institute of Library Science at V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, titled «The library and information complex in the context of transformation of scientific communications», aimed to develop conceptual foundations for the strategic development of scientific libraries within the contemporary system of scientific communications; increasing the efficiency of library and information activities, scientific and methodological support, and interaction of scientific libraries in the conditions of the transformation of scientific communications; optimizing the development and use of library and information resources in accordance with the recommendations of the European Union on intellectual property issues, ensuring the compliance of the personnel potential of libraries with the requirements of society in the conditions of digitalization, and the development of library science and practice.

Theoretical, methodological, and applied developments were implemented at V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine and within the network of libraries of the scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine, forming a powerful library and information complex. They were also utilized in the operations of leading scientific libraries of other departmental affiliation, as well as in the courses of educational disciplines of sector-specific higher education institutions.

Keywords: library activity; scientific communication; library and information complex; library science; library science research; scientific library.

Стаття надійшла до редакції 6.11.2023 р.

УДК 027.021(493)

Олена Григоревська,

<https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,

Web of Science Researcher ID: ABA-2406-2021,

докторка наук із соціальних комунікацій, старша наукова співробітниця,

дослідниця-візитерка Вільного університету Брюсселя (м. Брюссель, Бельгія),

професорка кафедри інформаційних комунікацій,

Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ, Україна),

вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Київ, 04212, Україна

e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КОРОЛІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ БЕЛЬГІЇ: ПРОЄКТИ, ПАРТНЕРСТВО, ЦИФРОВА ГУМАНІТАРИСТИКА

Мета статті полягає в аналізі науково-дослідної діяльності Королівської бібліотеки Бельгії як федеральної наукової установи. **Методологія** дослідження ґрунтується на комплексному застосуванні соціокультурного підходу в поєднанні із системним, соціокомунікативним та інформаційним. Комплекс дослідницьких методів складається з методів системного аналізу, контент-аналізу наукових публікацій та ресурсів вебсайтів установ і проєктів, узагальнення. **Наукова новизна.** В українському бібліотекознавстві досвід науково-дослідної діяльності Королівської бібліотеки Бельгії аналізується вперше. У науково-практичній площині він є унікальним у контексті розвитку та використання інструментів цифрової гуманітаристики у сфері писемної спадщини та стародруків, що підтверджено реалізацією низки колаборативних історико-культурних, соціокомунікаційних та технологічних проєктів. **Висновки.** Королівська бібліотека Бельгії як федеральна наукова установа у співпраці з іншими науковими закладами та установами культурної спадщини успішно здійснює цілий ряд дослідницьких проєктів, спрямованих на розкриття змісту її цінних і рідкісних фондів, оцифрування колекцій, створення та використання інструментів цифрової гуманітаристики. Частина проєктів мають національне та загальноєвропейське значення. Науково-практичний досвід Королівської бібліотеки Бельгії у частині реалізації дослідних проєктів із розвитку та використання інструментів цифрової гуманітаристики у сфері писемної спадщини та стародруків є унікальним. Важливим складником цього успіху вважаємо ефективну партнерську взаємодію бібліотеки з іншими інституціями в межах реалізації федеральної наукової політики. Ще одним важливим складником успіху Королівської бібліотеки Бельгії є націленість на участь у міжнародних наукових та інформаційних проєктах. Деякі проєкти Королівської бібліотеки Бельгії, як наприклад, Обсерваторія писемної спадщини, є багаторівневими та виходять на рівень глобальної міжнародної взаємодії. Окреслено

перспективу дослідження міжнародного проекту *Bibliissima* з боку українських дослідників у галузі цифрової гуманітаристики.

Ключові слова: Королівська бібліотека Бельгії, культура, комунікація, наукова діяльність, цифрова гуманітаристика.

Актуальність теми дослідження. Отримання Україною у 2022 р. статусу держави-кандидата на членство в Європейському Союзі актуалізує дослідження, спрямовані на вивчення досвіду європейських інституцій, які є ключовими у сфері освіти, науки, культури. В кожній країні національна бібліотека є однією з ключових структур, які впливають на визначення та реалізацію національних та міжнародних інформаційних політик, регіональних (федеральних) політик у сфері науки та культури, є освітніми хабами для громадян різного віку, поєднують багаторічний досвід та інноваційні практики різноманітної соціокультурної та дослідної діяльності. Таким чином презентація аналізу науково-дослідної діяльності Королівської бібліотеки Бельгії, яка бере активну участь у реалізації федеральної наукової політики, у партнерстві з іншими освітніми та науковими установами є співрозробником проєктів з цифрової гуманітаристики, виконує різноманітні проєкти для збереження історико-культурної спадщини Бельгії та інших країн Європи, є важливою у контексті дослідження та використання ефективних практик розвитку та збереження культури наших європейських партнерів.

Аналіз досліджень і публікацій. В українському бібліотекознавстві питання вивчення досвіду різних аспектів діяльності національних бібліотек світу, зокрема й європейських, є доволі популярним. Навіть за кілька останніх років робота національних бібліотек країн Європи аналізувалися дослідниками у декількох площинах – із позиції аналізу науково-видавничої діяльності національних бібліотек Польщі та країн Балтії – у публікаціях Т. Дубас [2; 3], у контексті проявів солідарності з Україною під час повномасштабної воєнної агресії з боку Росії – у публікації С. Спіріної [5], як об'єктів вивчення цифрових проєктів європейських країн – у дослідженні О. Григоревської [1].

Так, Т. Дубас вивчаючи діяльність Національної бібліотеки Польщі, Національної бібліотеки імені Оссолінських, Бібліотеки Ягеллонського університету, зазначає, що «на сьогодні є важливим вивчення європейського досвіду і використання позитивних напрацювань цих бібліотек для розвитку науково-видавничої діяльності національних бібліотек України» [2, с. 193]. С. Спіріна здійснювала аналіз практик

солідарності інших країн з Україною та українським народом шляхом моніторингу інформаційної політики світових бібліотек, зокрема й європейських національних бібліотек: Литовської національної бібліотеки ім. М. Мажвідаса, Національної бібліотеки Естонії, Національної бібліотеки Латвії, Національної бібліотеки Польщі, Національної бібліотеки Франції, Національної бібліотеки Румунії, Національної бібліотеки Республіки Чехія, Національної бібліотеки Фінляндії, Національної бібліотеки Німеччини. Дослідниця підкреслює, що «форми солідарності зарубіжних бібліотек досить різноманітні. Це заяви підтримки, культурні й добродійні акції, промоція української культури та експертні форуми» [5, с. 169].

О. Григоревська вивчала розвиток медіакультури у вимірах цифрових бібліотечних, архівних та музейних проєктів європейських країн [1]. Об'єктами дослідження було обрано кілька груп європейських проєктів – міжнародних, національних, регіональних. Проте саме бельгійські бібліотечні проєкти, зокрема і Королівської бібліотеки Бельгії, на той час не вивчалися та не виокремлювалися. Вперше один із напрямків дослідницької та соціокультурної діяльності Королівської бібліотеки Бельгії (а саме вивчення та популяризація історико-культурних колекцій) був презентований у публікації автора [6]. Стаття присвячена аналізу простору соціокультурної комунікації двох музеїв книги Королівства Бельгія: музею Королівської бібліотеки Бельгії та музею Віттокіана (*Wittockiana*), у дослідженні акцентовано увагу на методах популяризації колекцій, які лежать в основі цих музейних зібрань, інформаційних сервісах та освітніх послугах музеїв.

Мета статті полягає в аналізі науково-дослідної діяльності Королівської бібліотеки Бельгії як федеральної наукової установи.

Виклад основного матеріалу. Королівська бібліотека Бельгії (*далі* КББ), відома також як Альбертина, є національною науковою бібліотекою Бельгії. Бібліотека є широковідомою та значною для розвитку культурного, наукового та інформаційного простору Європи, авторитетним центром історико-культурних та інформаційно-технологічних досліджень. У плані дій на 2022–2024 рр. головна ціль КББ зазначена як «побудова бібліотеки майбутнього», що передбачає її адаптацію до темпів технологічного розвитку, переосмислення організації діяльності у більш широких рамках еволюції суспільства, надання сучасної інтерпретації історичній місії КББ [15].

Історичні зібрання бібліотеки ведуть хронологічний відлік з XV ст., а саме бібліотеку було утворено наказом уряду у 1837 р. На сьогодні фонди

КББ нараховують близько 5 млн книжок. За даними звіту про діяльність КББ у 2021 р. [18, с. 16] користувачам доступно онлайн понад 4,5 млн сторінок періодики; перегляд ресурсів вебсайту сягнув 836 тис. На фоні значного зменшення фізичних відвідувань в умовах ковідних обмежень (з 78 тис. у 2019 р. до 25 тис. у 2021 р.) значно зросла чисельність абонентів бібліотеки у соціальних мережах – із 4490 підписників у 2019 р. до 15 800 у 2021 р.

Цифрова колекція КББ зростає з кожним днем завдяки зусиллям з оцифрування, а також через документи «народжені цифровими». Серед них цифрові публікації, що бібліотека отримує як обов'язковий примірник документів (і для чого було розроблено абсолютно новий модуль), а також електронні книжки, електронні журнали та бази даних, які бібліотека пропонує користувачам. У публікації М. Берсеге зазначається, що КББ володіє великою колекцією електронних ресурсів. З 2008 р. установа вже мала електронні ресурси у галузі гуманітарних та соціальних наук, зокрема БД. У 2016 р. загальна кількість БД, якими володіла бібліотека, була 39, проте їхнє використання було недостатнім, як і популяризація для користувачів. У 2020 р. КББ пропонує для використання вже 128 БД [6, с. 84]. Бібліотека не зупиняється у нарощуванні доступних цифрових ресурсів. Окрім виконання інших завдань, КББ зобов'язується здійснювати архівування вебсайтів та соціальних мереж, для чого виконує спеціальні дослідницькі проекти.

Розвиток загальнонаціональних проектів. Бібліотека є федеральною науковою установою, яка здійснює багатовекторну дослідницьку діяльність. Важливим вектором наукової діяльності є співпраця КББ з різними дослідницькими програмами, зокрема у межах вироблення та реалізації федеральної наукової політики. Королівська бібліотека, так само як Генеральний архів Королівства Бельгія та державні архіви, Королівський музей мистецтва та історії, Королівський музей витончених мистецтв, є одним з ключових підписантів стратегічного плану розвитку федеральної наукової політики [16]. Стратегічний план містить зобов'язання Федеральної державної служби з програмування наукової політики (BELSPO) та Федерального уряду, визначає цілі та ресурси для розвитку досліджень та доступності результатів для суспільства, демонструє розвиток партнерства між політичною владою та державними службами. У зазначеному стратегічному плані бібліотека, так само як королівські музеї та архіви, позиціонується як особливо важливий об'єкт для забезпечення доступу до культури та науки через федеральні наукові установи, що безпосередньо контактують з громадянами.

Прикладом реалізації загальнонаціональних проектів, в яких бере участь КББ, може слугувати дослідницький проект PROMISE (2017-2019) (розшифровується як «Збереження різноманітної інформації в Інтернеті: до бельгійської стратегії») [17], який було розпочато з метою вирішення проблеми вебзбереження на національному рівні як культурно-історичної необхідності. Цілями проекту були: визначення найкращих практик у сфері архівування ресурсів Інтернет; вироблення стратегії архівування бельгійської мережі; пілотний доступ і використання Бельгійського вебархіву; надання рекомендації щодо впровадження служба вебархіву на постійній основі.

У публікації Р. Депортера зі співавторами [9], присвяченій аналізу результатів стратегічного напрямку цього дослідницького проекту, зазначено, в його межах об'єдналися зусилля кількох федеральних наукових установ, що спеціалізуються на збереженні документованої спадщини. Королівська бібліотека Бельгії та Національний архів співпрацювали з університетами Гента та Намюра, університетським коледжем Брюссель-Брабант, щоб об'єднати свій досвід у сфері інформаційних технологій, права, інформатики та цифрових гуманітарних наук для вивчення вебархівування. Міждисциплінарний характер команди проекту забезпечив різнобічне дослідження правових, технічних та експлуатаційних аспектів, а також потреби користувачів, пов'язані з вебархівуванням. Науковцям і практикам доступна для вивчення стратегія, що виникла в результаті цього дослідницького проекту, яка містить різні етапи процесу вебархівування, правову базу, аналіз зацікавлених сторін і розрахунок вартості для різних сценаріїв вебархівування.

На сторінці проекту PROMISE на сайті бібліотеки зазначено, що результати дослідження за цим проектом наразі використовуються для розробки та впровадження вебархіву у КББ. Окрім того, дослідницький проект BESOCIAL (2020–2022) [7] є цікавим доповненням до проекту PROMISE, оскільки стосується архівування соціальних медіа. Бібліотека бере на себе зобов'язання розпочати стратегію архівування вебсайтів та соціальних мереж. І саме метою проекту BESOCIAL є вироблення стійкої стратегії архівування та збереження соціальних медіа в Бельгії. Проект BESOCIAL, як і PROMISE, фінансується BELSPO BRAIN-be, виконується у співпраці КББ із дослідницькими центрами провідних університетів Бельгії. Серед партнерів проекту Центр обробки природної мови при Левенському католицькому університеті, Дослідницький центр з питань інформації, права та суспільства при Університеті Намюру, Гентський

центр цифрових гуманітарних наук при Гентському університеті, Лабораторія інтернет-технологій та науки про дані при Гентському університеті, Дослідницька група з медіа, інновацій та комунікаційних технологій при Гентському університеті.

Для вироблення стратегії архівування та збереження соціальних медіа бібліотека звернулася до громадськості (для забезпечення різноманітного та репрезентативного відбору) для збору облікових записів та хештегів, які заслуговують на архівування. Як відомо, бельгійська громадськість подала на розгляд понад 480 хештегів [18, с. 11]. Результати першого етапу дослідження доступні на сторінці проекту. Команда дослідників провела детальний огляд існуючих проєктів з архівування соціальних мереж за кордоном, який включає аналіз політики щодо відбору, доступу та збереження, технічні рішення для архівування соціальних медіа та іноземні правові рамки для архівування соціальних медіа. Загальнодоступними є результати дослідження, зокрема таблиці з порівняннями технічних рішень для архівування соціальних мереж; порівняннями різних проєктів архівування соціальних мереж за кордоном; звіт про дослідження із результатами першого етапу проєкту; презентації заключного колоквиуму «Розшукуються дані з соціальних мереж. Практики архівування та дослідницьке використання» (2022) [7].

Дослідження у галузі цифрової гуманітаристики. Як засвідчує щорічний звіт КББ за 2021 р. одним із п'яти ключових напрямів діяльності бібліотеки на період 2019–2021 рр. було сприяння дослідженням у галузі гуманітарних наук, а саме цифрової гуманітаристики [18, с. 7]. З цією метою КББ бере участь у проєктах, які сприяють цифровим гуманітарним дослідженням через «бібліотечні лабораторії». Одним з прикладів є DATA SCIENCE LAB, яка фокусується на використанні інтелектуальних даних у секторі культурної спадщини. Іншим прикладом може слугувати Лабораторія цифрових досліджень, яка сприяє дослідженню текстів і даних в оцифрованому та новоствореному цифровому середовищі колекції КББ. Проєкт DATAKBR-BE працює над доступом до оцифрованих колекцій на рівні даних. Ці проєкти є партнерськими з бельгійськими університетами та фінансуються Федеральною державною службою з програмування наукової політики (BELSPO).

Наступний проєкт КББ, що привернув нашу увагу, це – Обсерваторія писемної спадщини (European Observatory of Written Heritage), який фінансувався BELSPO у 2019–2020 рр. в межах гранту на реалізацію мережі, пов'язаною із середньовічною та сучасною писемною спадщиною

(рукописи та старовинні друковані книги). Як зазначають розробники проєкту, Обсерваторія писемної спадщини – це портал, який об'єднує усі інструменти цифрової гуманітаристики у сфері писемної спадщини; оцифрування стародавніх документів та створення метаданих; публікація давніх джерел в електронному вигляді XML-TEI; віртуальна реконструкція стародавніх документів, до дійшли у наш час розрізненими фрагментами; вивчення опису книг, текстів та ідей за допомогою геоінформаційних систем; збір інформації про рукописи, стародавні книги та колишні колекції у вигляді онлайн-баз даних [11]. Метою цієї мережі було визначено створення цифрової обсерваторії писемної культури Нижніх країн (Low Countries) періоду рукописів і перших друкованих видань. Географічний регіон в основному визначається країнами Бенілюксу та сусідніми регіонами Північної Франції та Північно-Західної Німеччини в європейському та глобальному контексті.

Метою цього проєкту є створення дворівневої мережі, по-перше, шляхом створення наукової групи інтересів «Нижніх країн» між КББ та іншими бельгійськими партнерами, зокрема Гентським університетом та бібліотекою, Університетом Намюра, Centre PraM? на першому етапі, а у подальшому відкриття мережі для інших суб'єктів Бенілюксу, зокрема таких як Національна бібліотека Люксембургу.

Наступним етапом розвитку проєкту стає участь цих партнерів разом із Campus Condorcet (міжнародною дослідницькою та освітньою інфраструктурою гуманітарних та соціальних наук) у створенні так званої мережі Міжнародної обсерваторії писемної спадщини. В рамках міжнародного порталу Biblissima [8], яким керує «Campus Condorcet», контент та ресурси від КББ та інших партнерів «Нижніх країн» можуть бути інтегровані в спільний портал.

Прикладом колаборативного наукового проєкту є заснований у 2020 р. дослідницький центр та цифровий архів CAMille (Centre d'archives sur les medias et l'information), присвячений історії журналістики в Бельгії [10]. Проєкт є спільним дослідженням КББ та Брюссельського вільного університету. Одночасно виконує дві мети. По-перше, CAMille є цифровою платформою для дослідників, зацікавлених у вивченні або використанні бельгійських архівів преси та архівів, пов'язаних із журналістикою та засобами масової інформації у Бельгії. По-друге, це дослідницький центр, присвячений історії бельгійської журналістики, який ініціює дослідницькі проєкти, відкритий до партнерства у поточних та майбутніх розвідках. Так CAMille співпрацює із Лабораторією цифрових досліджень (спільний

проект КББ та Гентського центру цифрових гуманітарних наук Гентського університету) для використання інструментів цифрової гуманітаристики. На цей час у центрі виконуються два проекти: розробка бази даних бельгійських журналістів та засобів масової інформації з 1830 р. та написання історії бельгійської журналістики з кінця XIX ст. до сьогодні. А безпосередньо Лабораторія (www.kbr.be/en/projects/digital-research-lab/) сприяє дослідженням текстового та інтелектуального аналізу даних у різноманітних багатомовних колекціях КББ.

Історико-книгознавчі дослідження. Як вже зазначалося, історичні зібрання КББ ведуть хронологічний відлік з XV століття. Основою бібліотеки стала книжкова збірка Гентського бібліофіла Карла Ван Гултема, яка налічувала 70 тис. книжок. Спеціальна колекція, яка включає цінні та рідкісні видання, містить 45 тис. од. зберігання, у тому числі 3000 інкунабул. Дослідження визначаються як одна з ключових місій КББ, а основним вектором є вивчення та популяризація найбільш цінних колекцій бібліотеки та їхньої історії. До найбільш цінних колекцій КББ відносяться й рукописи бібліотеки герцогів Бургундських (213 документів), саме ця колекція активно досліджується науковцями і лягла в основу музейного зібрання КББ. Музей КББ – це особливий простір, де перетинаються дослідження й просвітництво. Команда музею запрошує досліджувати середньовічне культурного життя Європи через зображення, історії та персонажів з бібліотеки герцогів Бургундських [14]. Результати досліджень цієї колекції популяризуються на сторінках блогу музею, де кожен допис містить науковий опис історії походження документа, встановлення його унікальності, розкриває соціокультурну цінність для європейської та світової історії.

Варто проілюструвати цей напрямок діяльності КББ. Як приклад наведемо допис – знайомство з неймовірною рокішшою – добіркою рукописів на чорному пергаменті, написані срібним і золотим чорнилом. Йдеться про фоліанти «Basses danses», які належали Маргариті Австрійській, донці Марії Бургундської та Максиміліана Австрійського. Рукопис включає опис 58 танців, що супроводжуються нотними записами їхніх мелодій та хореографічними вказівками. Рукопис побачив світ близько 1500 р. і сьогодні відомий у всьому світі як одне з основних джерел вивчення аристократичного танцювального стилю basses dance (низький стиль), при якому танцюристи граційно рухалися по підлозі, ледве відриваючись від землі [20]. Текст та ілюстрації статті доповнені коротким відео із коментарями експертів та музикою цього танцювального стилю. Фактично

читає або читачка блогу побували на середньовічному балу.

На нашу думку, музей КББ є одночасно складником дослідницької діяльності бібліотеки та прикладом розвитку "медійної" концепції музею як соціокультурної інституції [6]. Окрім іншого, КББ пропонує поєднувати відвідування музею із різноманітними активностями соціокультурного простору національної бібліотеки – воркшопами з малювання та каліграфії, концертами та дискусіями.

Багато історико-книгознавчих досліджень здійснюються у співпраці з іншими науковими інституціями. Прикладом міждисциплінарного дослідження, яке знаходиться на перетині історії видавничої справи, історії книги та бібліофілії, історії літератури та історії мистецтва Бельгії слугує проект «Книжкове мистецтво Бельгії після 1945 р.». КББ має вагомую колекцію бібліофільських книжок, книжок художників (арт-буків), книжок – мистецьких об'єктів, виданих від другої половини XX ст. до сьогодні, і яка поповнюється завдяки отриманню бібліотекою обов'язкового примірника документів. Об'єктом дослідження стало вивчення мистецтва книги, починаючи з бібліофільських видань XIX століття до сучасних книг як об'єктів мистецтва.

Сайт КББ містить концентровану інформацію щодо вже реалізованих та поточних проектів. Серед останніх пріоритетними є проекти з оцифрування, зокрема такі, як Artpress – інтермедійне дослідження бельгійського мистецтва як структурованої мережі через призму журналів 1920-1930-х років, які зберігаються у КББ. Проект має на меті вивчення та оцифрування репрезентативної частини цього оригінального матеріалу. Таким чином розширюючи онлайн оцифровану пропозицію КББ, презентовану у цифровій бібліотеці Belgica.

Щорічно науковці бібліотеки беруть участь у реалізації понад 10 дослідницьких проектів. У 2021 р. дослідники КББ випустили 63 публікації та підтримали 13 науково-дослідних проектів. Дослідники відвідують багато навчань та колоквиумів на базі інших установ, у той саме час бібліотека є організатором міжнародних конференцій, симпозіумів, семінарів з цифрової спадщини, навчальні дня, присвячені різним темам, починаючи від обробки зображень і даних у секторі культурної спадщини до Linked Open Data. КББ є відкритою платформою для наукових дискусій, проведення виставок, симпозіумів, конференцій тощо. Установа є також національною і міжнародною базою для молодих спеціалістів та дослідників, радо запрошує на навчання чи підвищення кваліфікації за різними напрямками. Результати досліджень науковців оприлюднюються на сторінках щорічника

Il Monte Artium, що видається бібліотекою, багато матеріалів, зокрема презентацій, статистичних даних є доступними на сторінках проєктів.

Висновки. Королівська бібліотека Бельгії як федеральна наукова установа у співпраці з іншими науковими закладами та установами культурної спадщини успішно здійснює цілий ряд дослідницьких проєктів, спрямованих на розкриття змісту її цінних і рідкісних фондів, оцифрування колекцій, створення та використання інструментів цифрової гуманітаристики. Частина проєктів мають національне та загальноєвропейське значення. Як вже зазначалося, науково-практичний досвід КББ у частині реалізації дослідних проєктів із розвитку та використання інструментів цифрової гуманітаристики у сфері писемної спадщини та стародруків є унікальним. Важливим складником цього успіху ми бачимо ефективну партнерську взаємодію бібліотеки з іншими інституціями в межах реалізації федеральної наукової політики, лише у межах цього дослідження згадувалися такі партнери установи як Генеральний архів Королівства Бельгія, Гентський університет та Університет Намюра, Вільний університет Брюсселя, університетський коледж Брюссель-Брабант, Центр обробки природної мови при Левенському католицькому університеті, Дослідницький центр з питань інформації, права та суспільства при Університеті Намюру, Гентський центр цифрових гуманітарних наук при Гентському університеті, Лабораторія інтернет-технологій та науки про дані при Гентському університеті, Дослідницька група з медіа, інновацій та комунікаційних технологій при Гентському університеті.

Ще одним важливим складником успіху КББ є націленість на участь у міжнародних наукових та інформаційних проєктах. Деякі проєкти КББ, як наприклад, Обсерваторія писемної спадщини, є багаторівневими та виходять на рівень глобальної міжнародної взаємодії, пропонуючи свої цифрові об'єкти та дані проєкту Biblissima. У свою чергу портал проєкту Biblissima пропонує унікальний і простий доступ до набору цифрових даних про історію передачі текстів, створених від Античності до Відродження, як на Сході, так і на Заході, незалежно від носія і мови. На нашу думку, дослідження розвитку і здобутків проєкту Biblissima, який реалізується у партнерстві 17 авторитетних наукових установ, зокрема розбудови цифрової інфраструктури Biblissima+ (2021-2029), діяльності Обсерваторії давніх писемних культур, від глини до друку (ANR-21-ESRE-0005) заслуговує на детальний аналіз з боку українських дослідників у галузі цифрової гуманітаристики та упровадження найкращих практик у проєктну діяльність бібліотек, архівів та музеїв України.

Список бібліографічних посилань

1. Григоревська О. В. Медіакультура у вимірах цифрових бібліотечних, архівних та музейних проєктів європейських країн. *Медіазнавчі студії в євроінтеграційному дискурсі України*. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2022. С. 73–102.
2. Дубас Т. Науково-видавнича діяльність національних бібліотек Польщі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67. С. 192–205.
3. Дубас Т. Національні бібліотеки країн Балтії: досвід виробництва бібліотечно-інформаційних продуктів. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 63. С. 88–113.
4. Кабанець Ю. Освіта і культура: наскільки Україна готова до вступу в ЄС. Аналітична записка. Cedos. 2023. 18 с.
5. Спіріна С. Прояви солідарності з Україною світових бібліотек. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67. С. 162–173.
6. Bercegeay Marie-Sophie. Valoriser les ressources ?lectronique dans une biblioth?que nationale: Le cas des bases de donn?es a KBR. *Il Monte Artium*. 2021. V. 14. P. 69-93. DOI: <https://www.brepolsonline.net/doi/epdf/10.1484/J.IMA.5.-128864?role=tab>
7. BESOCIAL (2020-2022). URL: <https://www.kbr.be/en/projects/besocial/>
8. Biblissima. URL: Home | Biblissima
9. Biblissima+. URL: Biblissima+ : Observatoire des cultures e?crites anciennes, de l'argile a? l'imprime?
10. CAMille. URL: <https://www.kbr.be/en/projects/camille/>
11. European Observatory of Written Heritage. URL: <https://www.kbr.be/en/projects/european-observatory-of-written-heritage/>
12. Depoortere R., Geeraert F., Soyez S., Vandepontseele S. A roadmap for establishing a Belgian web archive at the federale level. *Il Monte Artium*. 2020. V. 13. P. 25-42. DOI: <https://www.brepolsonline.net/doi/epdf/10.1484/J.IMA.5.122-153?role=tab>
13. Hryhorevska O. Book Museums of the Kingdom of Belgium as a Space of Socio-Cultural Communication. *Culture and Arts in the Modern World*. 2023. 24. P. 19-28. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1915.24.2023.287655>.
14. KBR museum. URL: <https://www.kbr.be/en/museum>
15. Plan d'action 2022-2024. URL: Plan d'action 2022 – 2024 o KBR
16. Politique scientifique f?derale. Plan strat?gique. 2022-2024. URL: [2022_2024_PlanStrat_fr.pdf](https://www.belspo.be/2022_2024_PlanStrat_fr.pdf) (belspo.be)
17. PROMISE project. URL: <https://www.kbr.be/en/projects/promise-project/>
18. Rapport annuel 2021. KBR: Protegeons le temps. 16 p. URL: https://www.kbr.be/wp-content/uploads/2022/10/KBR_rapportannuel_2021_DEF.pdf

19. Welcome to KBR. URL: <https://www.kbr.be/en/>
20. Unseen: a "black" manuscript at the KBR museum. URL: Unseen: a "black" manuscript at the KBR museum o KBR

References

1. Hryhorevska, O. V. (2022). Mediakultura u vymirakh tsyfrovyykh bibliotechnykh, arkhivnykh ta muzeinykh proektiv yevropeiskykh krain [Media culture in the dimensions of digital library, archive and museum projects in European countries]. In *Mediaznavchi studii v yevrointehratsiinomu dyskursi Ukrainy* [Media studies in the European integration discourse of Ukraine]. (pp. 73-102). Kyiv, Ukraine: DP Ekspres-obiaava". [In Ukrainian].
2. Dubas, T. (2023). Naukovo-vydavnycha diialnist natsionalnykh bibliotek Polshchi [Scientific and Publishing Activities of the National Libraries of Poland]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 67, 192-205. [In Ukrainian].
3. Dubas, T. (2022). Natsionalni biblioteki krain Baltii: dosvid vyrobnytstva bibliotechno-informatsiinykh produktiv [National Libraries of the Baltic States: Experience in the Production of Library and Information Products]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 63, 88-113. [In Ukrainian].
4. Kabanets, Yu. (2023). Osvita i kultura: naskilky Ukraina hotova do vstupu v YeS. Analychna zapyska [Education and culture: how ready is Ukraine to join the EU. Policy Brief]. Cedoss. [In Ukrainian].
5. Spirina, S. (2023). Proiavy solidarnosti z Ukrainoiu svitovykh bibliotek [Manifestations of solidarity with Ukraine of world libraries]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 67, 162-173. [In Ukrainian].
6. Bercegeay, Marie-Sophie. (2021). Valoriser les ressources ?lectronique dans une biblioth?que nationale: Le cas des bases de donn?es a KBR. *Il Monte Artium*, 14, 69-93. DOI: <https://www.brepolsonline.net/doi/epdf/10.1484/J.IMA.5.128864?role=tab> [In French].
7. BESOCIAL (2020-2022). Retrieved from <https://www.kbr.be/en/projects/besocial/> [In English].
8. Biblissima. Retrieved from Home | Biblissima [In French].
9. Biblissima+. Retrieved from Biblissima+ : Observatoire des cultures e?crites anciennes, de l'argile a? l'imprime? [In French].
10. CAMille. Retrieved from <https://www.kbr.be/en/projects/camille/> [In English].
11. European Observatory of Written Heritage. Retrieved from <https://www.kbr.be/en/projects/european-observatory-of-written-heritage/> [In English].
12. Depoortere, R., Geeraert, F., Soyez, S., & Vandepontseele, S. (2020). A roadmap for establishing a Belgian web archive at the federale level. *Il Monte Artium*, 13, 25-42. DOI: <https://www.brepolsonline.net/doi/epdf/10.1484/J.IMA.5.122153?role=tab> [In English].

13. Hryhorevska, O. (2023). Book Museums of the Kingdom of Belgium as a Space of Socio-Cultural Communication. *Culture and Arts in the Modern World*, 24, 19-28. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1915.24.2023.287655> [In English].
14. KBR museum. Retrieved from <https://www.kbr.be/en/museum> [In English].
15. Plan d'action 2022-2024. Retrieved from Plan d'action 2022 – 2024 o KBR [In French].
16. Politique scientifique f?derale. Plan strat?gique. 2022-2024. [in French]. Retrieved from [2022_2024_PlanStrat_fr.pdf](https://www.kbr.be/wp-content/uploads/2022/10/KBR_rapportannuel_2021_DEF.pdf) (belspo.be)
17. PROMISE project. Retrieved from <https://www.kbr.be/en/projects/promise-project/> [In English].
18. Rapport annuel 2021. KBR: Protegeons le temps. 16 p. Retrieved from https://www.kbr.be/wp-content/uploads/2022/10/KBR_rapportannuel_2021_DEF.pdf [In French].
19. Welcome to KBR. Retrieved from <https://www.kbr.be/en/> [In English].
20. Unseen: a "black" manuscript at the KBR museum. Retrieved from Unseen: a "black" manuscript at the KBR museum o KBR [In English].

Olena Hryhorevska,

<https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,
Web of Science Researcher ID: ABA-2406-2021,
Doctor of Science in Social Communications, Senior Research Associate,
Visiting Researcher at the Free University of Brussels (Brussels, Belgium),
Professor of the Department of Information Communications, Faculty of Ukrainian
Philology, Culture and Arts,
Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)
St. Levka Lukyanenko, 13-B, Kyiv, 04212, Ukraine
e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

RESEARCH ACTIVITIES OF THE ROYAL LIBRARY OF BELGIUM: PROJECTS, PARTNERSHIPS, DIGITAL HUMANITIES

The purpose of the article is to analyze the research activities of the Royal Library of Belgium as a federal scientific institution. The **research methodology** is based on the integrated application of the socio-cultural approach in combination with the systemic, socio-communicative and informational approach. The complex of research methods consists of methods of system analysis, content analysis of scientific publications and resources of websites of institutions and projects, generalization. **Scientific novelty.** In Ukrainian library science, the experience of research activities of the Royal Library of Belgium is analyzed for the first time. In the scientific and practical plane, it is unique in the context of the development and use of digital humanities tools in the field of written heritage and early printed books, which is confirmed by the implementation of a number of collaborative historical, cultural, socio-communication

and technological projects. **Conclusions.** The Royal Library of Belgium, as a federal scientific institution, in cooperation with other scientific institutions and cultural heritage institutions, successfully carries out a number of research projects aimed at revealing the content of its valuable and rare collections, digitizing collections, creating and using digital humanities tools. Some of the projects are of national and European importance. The scientific and practical experience of **Royal Library of Belgium** in terms of implementing research projects for the development and use of digital humanities tools in the field of written heritage and early printed books is unique. An important component of this success is the effective partnership of the library with other institutions within the framework of the implementation of the federal scientific policy. Another important component of **Royal Library of Belgium** success is its focus on participating in international scientific and information projects. Some **Royal Library of Belgium** projects, such as the Observatory of Written Heritage, are multi-level and reach the level of global international interaction. The prospect of researching the international project *Biblissima* by Ukrainian researchers in the field of digital humanities is outlined.

Keywords: Royal Library of Belgium, culture, communication, scientific activity, Digital Humanities.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2023 р.

УДК 016:82.0:[(477)+ (438)] « 20"

Тетяна Гришина,

<https://orcid.org/0000-0002-3464-3085>,

молодша наукова співробітниця,

відділ науково-бібліографічної інформації

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

Голосіївський проспект, 3, м. Київ, 03039, Україна

e-mail: tagym@ukr.net

ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ БІБЛІОГРАФІЇ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Мета статті – аналіз бібліографічних джерел з питань розвитку українсько-польських літературних взаємин, що вийшли в Україні упродовж останніх 20 років та ознайомлення з ними користувачів. **Методи дослідження.** У дослідженні застосовано загальнонаукові методи пізнання: аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, дедукції та індукції, класифікації і спеціальні методи дослідження: збору інформації, вивчення та систематизації джерел. Зазначені методи надають можливість ґрунтовніше дослідити бібліографічні посібники про зв'язки української та польської літератур. **Наукова новизна** полягає в узагальненні бібліографічних відомостей з питань українсько-польських літературних взаємин, розкритті інформації про історію літератури, життєвий і творчий шлях польських письменників, діяльність українських літераторів у Польщі. Також введено до наукового обігу інформацію про вітчизняні літературознавчі бібліографічні джерела, що вийшли у 2001–2021 рр. **Висновки.** Бібліографічні ресурси, представлені у дослідженні, мають важливе наукове і пізнавальне значення, адже розкривають невідомі раніше факти про життя і творчість польських і українських літераторів. Вони становлять інтерес для науковців, літературознавців, бібліографів і всіх, хто цікавиться історією розвитку міжлітературних взаємин української літератури та формують джерельну базу для подальших розвідок у сфері літературних зв'язків України та Польщі.

Ключові слова: бібліографічний покажчик, літературні зв'язки, літературознавство, перекладознавство, письменник, Польща, Україна.

Актуальність теми дослідження. Українсько-польські літературні зв'язки мають тривалу історичну традицію, яка зумовлена взаємним суспільно-політичним і культурним розвитком двох народів. Дослідження історії польської літератури, життя і творчості польських письменників та літературознавців, які проводяться українськими науковцями і бібліографами, створення на основі зібраних матеріалів бібліографічних